DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)
30. april 1998 *

I sag C-47/97,

angående en anmodning, som Richmond Magistrates Court (Det Forenede Kongerige) i medfør af EF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende straffesag mod

E. Clarke & Sons (Coaches) Ltd og **D. J. Ferne**

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 2 i Rådets forordning (EØF) nr. 684/92 af 16. marts 1992 om fælles regler for international personbefordring med bus (EFT L 74, s. 1) og artikel 4, nr. 3, i Rådets forordning (EØF) nr. 3820/85 af 20. december 1985 om harmonisering af visse bestemmelser på det sociale område inden for vejtransport (EFT L 370, s. 1),

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M. Wathelet, og dommerne P. Jann (refererende dommer) og L. Sevón,

generaladvokat: S. Alber
justitssekretær: fuldmægtig L. Hewlett,

* Processprog: engelsk.

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— E. Clarke & Sons (Coaches) Ltd og D. J. Ferne ved barrister Christopher Hough for solicitors Wedlake Saint

— Det Forenede Kongeriges regering ved Assistant Treasury Solicitor John E. Collins, som befuldmægtiget, bistået af barrister Sara Masters

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Frank Benyon og Laura Pignataro, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 4. december 1997 er afgivet mundtlige indlæg af E. Clarke & Sons (Coaches) Ltd og D. J. Ferne, af Det Forenede Kongeriges regering og af Kommissionen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 29. januar 1998,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 3. september 1996, indgået til Domstolen den 6. februar 1997, har Richmond Magistrates Court i medfør af EF-traktatens artikel 177 forelagt fire præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 2 i Rådets forordning

(EØF) nr. 684/92 af 16. marts 1992 om fælles regler for international personbefordring med bus (EFT L 74, s. 1) og artikel 4, nr. 3, i Rådets forordning (EØF) nr. 3820/85 af 20. december 1985 om harmonisering af visse bestemmelser på det sociale område inden for vejtransport (EFT L 370, s. 1).

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en straffesag mod E. Clarke & Sons (Coaches) Ltd (herefter »Clarke«) og D. J. Ferne, hvorved disse er tiltalt for at have tilsidesat pligten til at anvende et kontrolapparat som foreskrevet i artikel 3, stk. 1, i Rådets forordning (EØF) nr. 3821/85 af 20. december 1985 om kontrolapparatet inden for vejtransport (EFT L 370, s. 8), der indeholder følgende bestemmelse:

»Kontrolapparatet installeres og anvendes i køretøjer, som benyttes til person- eller godsbefordring på vej, og som er indregistreret i en medlemsstat, bortset fra de i artikel 4 og artikel 14, stk. 1, i forordning (EØF) nr. 3820/85 nævnte køretøjer.«

3 Artikel 14, stk. 2, i forordning nr. 3821/85 bestemmer:

»Transportvirksomheden skal opbevare diagramarkene omhyggeligt i mindst et år efter anvendelsen og skal give de pågældende førere en kopi, såfremt de ønsker det. Arkene skal på forlangende forevises for eller udleveres til tilsynsmyndighederne.«

4 Forordningens artikel 15, stk. 7, bestemmer:

»Føreren skal på tilsynsmyndighedernes forlangende kunne forevise diagramarkene for den pågældende uge, og under alle omstændigheder arket for den sidste dag i den nærmest foregående uge, på hvilken han har kørt.«

5 Artikel 1 i forordning nr. 3820/85 bestemmer:

»I denne forordning forstås ved:

...

7. 'rutekørsel med personer': indenlandsk og international personbefordring som defineret i artikel 1 i Rådets forordning nr. 117/66/EØF af 28. juli 1966 om indførelse af fælles regler for den internationale personbefordring ad landevej med omnibusser [EFT 1965-1966, s. 155].«

6 Samme forordnings artikel 4 bestemmer bl.a. følgende:

»Denne forordning gælder ikke for transport med:

...

3. køretøjer, der benyttes til rutekørsel med personer, såfremt rutens længde ikke overstiger 50 km

...«

7 For så vidt forordning nr. 117/66 blev ophævet ved artikel 21, stk. 1, i forordning nr. 684/92, indeholder dennes artikel 21, stk. 2, følgende bestemmelse:

»Henvisninger til de ophævede forordninger anses for henvisninger til nærværende forordning.«

8 Artikel 2 i forordning nr. 684/92 indeholder bl.a. følgende bestemmelser:

»I denne forordning anvendes følgende definitioner:

1. Rutekørsel

1.1. Ved rutekørsel forstås personbefordring efter faste tidsintervaller og i en bestemt trafikforbindelse, hvor på- og afstigning kan ske ved forud fastsatte stoppesteder. Rutekørsel kan benyttes af alle, uanset om der eventuelt skal foretages reservation.

1.2. Uanset hvem der organiserer befordringen, betragtes befordring af bestemte kategorier af passagerer, hvorved andre passagerer udelukkes, ligeledes som rutekørsel, såfremt den finder sted på de i nr. 1.1 anførte betingelser. Den pågældende befordring betegnes som 'speciel rutekørsel'.

Speciel rutekørsel omfatter bl.a.:

a) befordring af arbejdstagere mellem bopæl og arbejde

b) befordring af skoleelever og studerende mellem bopæl og uddannelsesinstitution

c) befordring af militærpersonale og dets familie mellem oprindelsesstat og kasserneområde

d) grænseoverskridende bytransport.

Det forhold, at den specielle kørsel tilrettelægges efter brugernes varierende behov, ændrer ikke dens karakter af rutekørsel.

...

2. Pendulkørsel

2.1. Ved pendulkørsel forstås befordring, der er tilrettelagt med henblik på ved flere ud- og tilbageture at bringe en gruppe passagerer, der er organiseret på forhånd, fra samme afgangsområde til samme bestemmelsesområde. Disse grupper, der er sammensat af passagerer, der har tilbagelagt udturen, bringes ved en senere tur tilbage til afgangsstedet. Ved afgangs- og bestemmelsesområdet forstås henholdsvis afgangs- og bestemmelsesstedet samt steder beliggende inden for en radius af 50 km herfra.

Uden for afgangs- og bestemmelsesområdet kan grupper henholdsvis tages op eller sættes af på højst tre forskellige steder.

Afgangs- eller bestemmelsesområdet og de øvrige optagnings- og afsætningssteder kan dække en eller flere medlemsstaters område.

...

2.3. I nærværende nr. 2 forstås ved en gruppe, som er organiseret på forhånd, en gruppe, for hvem en ansvarlig organisation eller person i overensstemmelse med hjemstedsstatens regler har påtaget sig at indgå aftalen eller forestå den samlede betaling af ydelsen, eller fra hvem denne organisation eller person har modtaget alle bestillinger og betalinger inden afrejsen.

3. Lejlighedsvis kørsel

3.1. Ved lejlighedsvis kørsel forstås befordring, der hverken svarer til definitionen af rutekørsel eller definitionen af pendulkørsel.

Sådan befordring omfatter:

a) ...

b) kørsel

— med grupper af passagerer, som er organiseret på forhånd, og hvor passagererne ikke bringes tilbage til afgangsstedet under samme rejse, og

— som i tilfælde af, at der er et ophold på bestemmelsesstedet, ligeledes omfatter indlogering eller andre turisttjenesteydelser, som ikke har tilknytning til befordringen eller indlogeringen

...«

9 D. J. Ferne var ansat som buschauffør hos Clarke, der har hjemsted i Sydenham, nær London, og som i det væsentlige driver virksomhed i form af personbefordring med busser. I januar 1995 valgte et rejsebureau Clarke's tilbud vedrørende befordring af turister mellem lufthavne, banegårde, hoteller og seværdigheder.

10 Den 9. juli 1995 førte Ferne en bus tilhørende Clarke, som skulle afhente en gruppe passagerer ved et hotel i London og befordre den til lufthavnen. Dér afhentede Ferne en anden gruppe passagerer, som han befordrede til et andet hotel i London via Hampton Court, en seværdighed. De enkelte dele af strækningen var på mindre end 50 km, mens den samlede strækning var på over 50 km.

11 Under en kontrolundersøgelse, der fandt sted på den anden strækning, kunne Ferne ikke forevise fartskriverdiagramark som forudsat i artikel 13, 14 og 15 i forordning nr. 3821/85, og der blev herefter rejst tiltale mod Clarke for overtrædelse af section 97 i Road Traffic Act. Under straffesagen gjorde Clarke gældende, at selskabet efter undtagelsesreglen i artikel 4, nr. 3, i forordning nr. 3820/85 ikke var forpligtet til at anvende fartskriverdiagramark.

12 Under retsforhandlingerne for den forelæggende ret bestred Vehicle Inspectorate den fortolkning, hvorefter den i hovedsagen omhandlede befordring var omfattet af begrebet »speciel rutekørsel« i artikel 2, nr. 1.2, i forordning nr. 684/92. Befordringen var tværtimod omfattet af begrebet »lejlighedsvis kørsel« i forordningens artikel 2, punkt 3.1, litra b). Den kunne derfor ikke være omfattet af undtagelsesbestemmelsen i artikel 3 i forordning nr. 3821/85.

13 Richmond Magistrates Court har herefter besluttet at udsætte hovedsagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er grupper af passagerer, der befordres på enkeltture mellem en lufthavn og et hotel, hvorunder der lejlighedsvis gøres ophold ved en seværdighed, omfattet af begrebet 'bestemte kategorier af passagerer' i henhold til artikel 2, nr. 1.2, i forordning nr. 684/92?

2) Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende, ønskes det oplyst, hvorvidt artikel 2, nr. 1.2, skal fortolkes således, at befordring af sådanne passagerer på en tur af den omhandlede art,

a) når den enkelte gruppe tages op på et enkelt afgangssted og sættes af på et enkelt bestemmelsessted (hvorved der lejlighedsvis kan være tale om, at der på turen gøres ophold ved en seværdighed)

b) når den samme eller en lignende tur gennemføres flere gange i henhold til en rammeaftale med et rejsebureau

c) og når den nøjagtige trafikforbindelse, der skal anvendes, ikke er fastlagt på forhånd

er udtryk for speciel rutekørsel i den i artikel 2 forudsatte betydning.

3) Såfremt spørgsmål 2 besvares bekræftende, ønskes det oplyst, hvorledes artikel 4, nr. 3, i Rådets forordning nr. 3820/85 skal fortolkes, nærmere bestemt hvorvidt 'rutens længde' efter denne bestemmelse skal beregnes på grundlag af

a) enten de enkelte kørsler, som føreren har gennemført den pågældende dag

b) eller den samlede længde af disse kørsler.

4) Såfremt spørgsmål 2 besvares benægtende, ønskes det oplyst, hvorvidt artikel 2, nr. 3, i Rådets forordning nr. 684/92 skal fortolkes således, at befordring af sådanne passagerer under de nævnte omstændigheder er udtryk for 'lejlighedsvis kørsel' i den i artikel 2 forudsatte betydning.«

Det første og det andet spørgsmål

14 Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at den nationale ret med det første og det andet spørgsmål, der bør undersøges under ét, nærmere bestemt ønsker oplyst, hvorvidt undtagelsesbestemmelsen i artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 3821/85 skal fortolkes således, at kørsel med passagerer, der foretages flere gange i henhold til en rammeaftale med et rejsebureau, i form af enkeltture mellem en lufthavn og et hotel, hvorunder der lejlighedsvis gøres ophold ved en seværdighed, og hvorved

den nøjagtige rute ikke er fastlagt på forhånd, er rutekørsel som forudsat i artikel 4, nr. 3, i forordning nr. 3820/85.

15 Det bemærkes indledningsvis, at afgrænsningen af begrebet rutekørsel i henhold til artikel 1, nr. 7, i forordning nr. 3820/85 og artikel 21, stk. 2, i forordning nr. 684/92 fremgår af den definition, der er fastlagt i sidstnævnte forordnings artikel 2, nr. 1.

16 Denne bestemmelse sondrer mellem rutekørsel og speciel rutekørsel. Ved rutekørsel, der kan benyttes af alle, forstås personbefordring efter faste tidsintervaller og i en bestemt trafikforbindelse, hvor på- og afstigning kan ske ved forud fastsatte stoppesteder. Speciel rutekørsel er kørsel, der finder sted på de samme betingelser, men hvorved alene bestemte kategorier af passagerer befordres. Det må følgelig undersøges, hvorvidt befordring som den i hovedsagen omhandlede opfylder disse betingelser.

17 Det bemærkes for det første, at betingelsen i henhold til forordning nr. 684/92 om, at der skal være tale om »befordring efter faste tidsintervaller«, forudsætter, at tidsintervallerne er fastlagt med nøjagtighed, samt en vis regelmæssighed i denne forbindelse. En køreplan, som de potentielle brugere har adgang til, betyder, at der er tale om faste tidsintervaller.

18 Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at den i hovedsagen omhandlede befordring gennemføres på grundlag af de behov, rejsebureauerne har. Der er følgelig ikke tale om regelmæssige tidsintervaller, og hyppigheden er ikke fastlagt på forhånd af transportvirksomheden, men afhænger af de reservationer, som kunderne foretager.

19 For det andet må der ved begrebet »bestemt trafikforbindelse« i forordning nr. 684/92 forstås en nøjagtigt fastlagt rute. Denne betingelse må ses i sammenhæng med betingelsen om forud fastsatte stoppesteder. Det er herved ikke tilstrækkeligt, at afgangs- og ankomststederne er kendt på forhånd, idet det, således som det fremgår af ordlyden af artikel 2, nr. 1.1, i forordning nr. 684/92, derudover er en forudsætning, at der på ruten er stoppesteder, hvor nogle passagerer kan tages op,

og andre sættes af. Passagererne skal således have kendskab til den benyttede rute og stoppestederne.

20 Det fremgår af forelæggelseskendelsen, at den rute, som skal følges ved den i hovedsagen omhandlede befordring, kun er fastlagt meget generelt. Endvidere er der tale om varierende afgangs- og ankomststeder, og der er ingen mellemliggende stoppesteder. Den omstændighed, at de i hovedsagen omhandlede busser lejlighedsvis gør ophold ved en seværdighed, kan ikke anses for stop som forudsat i forordning nr. 684/92. Nye passagerer tages således ikke op, og der sættes heller ikke passagerer af, som dér er nået frem til deres bestemmelsessted.

21 Endelig må der ved begrebet »bestemte kategorier af passagerer« i forordning nr. 684/92 forstås passagerer tilhørende den samme persongruppe. Denne fortolkning fremgår af eksemplerne i artikel 2, nr. 1.2, i forordning nr. 684/92, der navnlig omhandler arbejdstagere, skoleelever og studerende samt militærpersonale.

22 Det er derimod ikke tilstrækkeligt, at der blot er tale om en på forhånd samlet gruppe passagerer. En sådan gruppe kan således befordres ved pendulkørsel som fastlagt i artikel 2, nr. 2, i forordning nr. 684/92.

23 Den i hovedsagen omhandlede befordring gennemføres hver gang for en forskellig gruppe passagerer, der kun har det til fælles, at de har bestilt en rejse hos det samme rejsebureau. Sådanne passagerer tilhører således ikke en bestemt kategori af passagerer.

24 Det første og det andet spørgsmål skal derfor besvares med, at kørsel med passagerer, der foretages flere gange i henhold til en rammeaftale med et rejsebureau, i form af enkeltture mellem en lufthavn og et hotel, hvorunder der lejlighedsvis gøres ophold ved en seværdighed, og hvorved den nøjagtige rute ikke er fastlagt på forhånd, ikke er rutekørsel som forudsat i artikel 4, nr. 3, i forordning nr. 3820/85.

Det tredje spørgsmål

25 Da det tredje spørgsmål udelukkende er blevet forelagt for det tilfælde, at det andet spørgsmål besvares bekræftende, er det ufornødent at besvare det.

Det fjerde spørgsmål

26 Med det fjerde spørgsmål ønsker den nationale ret oplyst, hvorvidt befordring af passagerer som den i hovedsagen omhandlede er udtryk for lejlighedsvis kørsel i den i artikel 2, nr. 3, i forordning nr. 684/92 forudsatte betydning.

27 Da undtagelsesbestemmelsen i artikel 4, nr. 3, i forordning nr. 3820/85 kun gælder rutekørsel, men ikke lejlighedsvis kørsel, er det ufornødent at besvare spørgsmålet.

Sagens omkostninger

28 De udgifter, der er afholdt af Det Forenede Kongeriges regering og Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Richmond Magistrates Court ved kendelse af 3. september 1996, for ret:

Kørsel med passagerer, der foretages flere gange i henhold til en rammeaftale med et rejsebureau, i form af enkeltture mellem en lufthavn og et hotel, hvorunder der lejlighedsvis gøres ophold ved en seværdighed, og hvorved den nøjagtige rute ikke er fastlagt på forhånd, er ikke rutekørsel som forudsat i artikel 4, nr. 3, i Rådets forordning (EØF) nr. 3820/85 af 20. december 1985 om harmonisering af visse bestemmelser på det sociale område inden for vejtransport.

Wathelet Jann Sevón

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 30. april 1998.

R. Grass M. Wathelet

Justitssekretær Formand for Første Afdeling